

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้ศึกษาไวยากรณ์ไทยตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบันเมื่อกล่าวถึงประโยคที่มีคำกริยาเป็น การกระทำแทนหน่วยประธานไม่ใช่ผู้กระทำหรือผู้ก่อให้เกิดการกระทำ ก็มักพูดถึงประโยคที่เรียกกัน ว่า "ประโยคกรรม" "ประโยคการิต" หรือมัก "หน่วยสร้างกรรมวาจกในภาษาไทย" (passive construction in Thai) เนื่องจากประโยคที่มีชื่อต่าง ๆ ดังกล่าวนี้มี ลักษณะซึ่งจัดเป็นลักษณะหนึ่งของประโยครับ จึงสมควรที่จะกล่าวถึงไว้ เพราะจะเป็นประโยชน์ แก่การวิเคราะห์ประโยครับและจะทำให้เห็นว่าประโยคในแนวประโยครับนี้ได้รับความสนใจ จากผู้ศึกษาไวยากรณ์ไทยมากน้อยเพียงไร

ต่อไปนี้จะกล่าวถึง "ประโยคกรรม" "ประโยคการิต" และ "หน่วยสร้างกรรมวาจก" ของผู้ศึกษาไวยากรณ์บางท่าน และจะเสนอข้อคิดเห็นจากการศึกษางานของผู้ศึกษาไวยากรณ์ ดังกล่าว

2.1 ประโยคกรรม ประโยคการิต และหน่วยสร้างกรรมวาจกของผู้ศึกษาไวยากรณ์บางท่าน

2.1.1 พระยาอุปทิศศิลปสาร

พระยาอุปทิศศิลปสารได้กล่าวถึงประโยคที่เรียกว่า "ประโยคกรรม" และ "ประโยคการิต" ไว้ดังนี้

ประโยคกรรม

ประโยคกรรมเป็นประโยคที่มีกรรมการก (ผู้ถูกกระทำ) อยู่ต้นประโยคดังเช่น

1. ตามีถูก(เสีย)กิน
2. หนังสือถูก(ครู)ให้ศิษย์อ่าน
3. วัดนี้สร้างแต่ครั้งไหน
4. ขนมนี้อินดี
5. ตามีเสียกินเสียแล้ว

ประโยคที่ 1-4 มีกรรมการคือ ตามี หนังสือ วัดนี้ และขนมนี อยู่คนประโยคและเป็นหน่วยประธาน ส่วนประโยคที่ 5 มีกรรมการคือ ตามี อยู่คนประโยค ซึ่งพระยาอุปกิตา ได้อธิบายว่า "ประโยคที่เอากรรมเป็นประธานคือพูดขึ้นก่อนเช่นนี้เรียกว่าประโยคกรรม"¹ อย่างไรก็ตามจะเห็นได้ว่าในประโยค ตามีเสียกินเสียแล้ว นี้ ตามี เป็นเพียงหน่วยกรรมที่ถูกย้ายมาไว้คนประโยคเท่านั้นและเสียยังคงเป็นหน่วยประธานของประโยคนี้อยู่

ในประโยคกรรม อาจมีคำกริยานุเคราะห์ถูกปรากฏหน้าคำกริยา เช่นตัวอย่างที่ 1 และที่ 2 หรืออาจไม่มีถูกปรากฏเช่นตัวอย่างที่ 3 และที่ 4 ซึ่งได้แก่ วัดนี้สร้างแต่ครั้งไหน และ ขนมนี้อินดีได้ พระยาอุปกิตาได้ให้คำอธิบายประโยคตัวอย่างที่ 3 และ 4 นี้ว่าเป็นประโยคที่มีการละถูกไว้ในฐานที่เข้าใจ²

¹ พระยาอุปกิตศิลปสาร, หลักภาษาไทย, (พระนคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2499), หน้า 29 (วากยสัมพันธ์).

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 47 (วากยสัมพันธ์).

ประโยคการกริ

ประโยคการกริเป็นประโยคที่มีการกริการกริ(ผู้รับใช้)อยู่ต้นประโยค เช่น

ศิษย์ถูกครูให้อ่านหนังสือ

ศิษย์ เป็นกริการกริซึ่งอยู่ต้นประโยคและเป็นหน่วยประธานด้วย

2.1.2 อุคม วโรตมสิขคิตถ์ (ไวยากรณ์ปริวรรต)

กล่าวถึง "หน่วยสร้างกรรมวาจก" (Passive construction) ^{ไว้ว่า}¹
เป็นประโยคที่มี "ถูก" เป็นกริยา และมีอีกประโยคหนึ่งมาทำหน้าที่หน่วยเติมเต็ม
(complement) เช่น

เด็กถูกครูตี

ถูก เป็นคำกริยา ครูตี เป็นประโยคซึ่งทำหน้าที่หน่วยเติมเต็ม

ประโยคนี้แปลงมาจากประโยคโครงสร้างลึก 2 โครงสร้างคือ เด็ก + ถูก +
หน่วยเติมเต็ม และ ครูตีเด็ก ประโยคครูตีเด็กนี้จะมีหน่วยกรรม (object)
เป็นตัวเดียวกับหน่วยประธานของประโยค เด็ก + ถูก + หน่วยเติมเต็ม และมีคำกริยาที่มีความ
ความหมายไปในทางที่ไม่พึงปรารถนา เช่น ตี ขว และยิง จากประโยคโครงสร้างลึก
เด็กถูกครูตีเด็ก จะมีการสับนามวลที่ซ้ำออกเป็น เด็กถูกครูตี นอกจากนี้ยังอาจลบหน่วยประธาน
ของ ที่ คือ ครู ออกได้เป็น เด็กถูกตี อีกด้วย

2.1.3 กัญจนา สินชวานนถ์ (ไวยากรณ์การก)

กัญจนา สินชวานนถ์ ไก่กล่าวถึง "หน่วยสร้างกรรมวาจก" ^{ไว้ว่ามี 4 แบบ}²

¹ Udom Warotamasikkhadit, "Thai Syntax : An Outline," (Ph.D. dissertation, University of Texas, 1963), p. 39.

² Kanchana Sindhavananda, "The Verbs in Modern Thai," (Ph.D. dissertation, University of Georgetown, 1969), pp. 206-209.

ก. แบบที่มีคำว่า "ถูก" หรือ "โดน"

ประโยคเช่นนี้หน่วยประธานจะเป็น O (Objective case) ไม่ถูกหรือโดน เป็นกริยา และมีอีกประโยคหนึ่งแทรกอยู่ภายใน เช่น

เขาถูก(พอก)คุ

ประโยคนี้มีเขา เป็น Objective case ถูก เป็นกริยาของเขา สำหรับพอกหรือคุ นั้นเป็นส่วนที่ปรากฏในโครงสร้างผิวของประโยคโครงสร้างลึกพอกเขา

ประโยคเช่นนี้อธิบายได้ว่าแปลงมาจากประโยคโครงสร้างลึกซึ่งมีประโยคหนึ่งแทรกอยู่ในอีกประโยคหนึ่ง เขาถูกพอก แปลงมาจากประโยคที่มีถูก เขา(O) ประโยค ประโยค ที่แทรกอยู่ภายในประโยคนี้จะมี เขา(O) พอก(A)² ข้อจำกัดของประโยคที่แทรกอยู่นี้ก็คือจะต้องมีนามวลีที่เป็น Objective เป็นตัวเดียวกับนามวลีที่เป็น Objective ของประโยคที่ถูกแทรก และคำกริยาจะต้องมีความหมายไปในทางไม่เป็นที่พึงปรารถนาเช่น โดน จากประโยคโครงสร้างลึก เขาถูกพอก จะมีการลบนามวลีที่ซ้ำออกจึงได้ประโยค เขาถูกพอก และอาจมีการลบพอกออกอีกเป็น เขาถูกก็ได้

ข. แบบที่มี "ถูก" กับคำกริยากราก "ให้"

ประโยคเช่นนี้จะมีหน่วยประธานเป็น Objective case มีถูก เป็นกริยา และประโยคนี้จะมีประโยคที่มีคำกริยาให้แทรกอยู่ ประโยคที่มีให้ นี้จะมีประโยคอีกประโยคหนึ่งแทรกอยู่ภายใน เช่น

¹ O (Objective case) หมายถึงการกของคำนามใด ๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่ได้รับความกระทบกระเทือนจากการกระทำหรือสภาพ (ดู Kanchana Sindhavanenda, "The Verbs...", p.15-16)

² A (Agentive case) หมายถึงการกของคำนามที่เป็นคนหรือสัตว์ซึ่งเป็นผู้ออกการกระทำ

นักเรียนถูกครูให้ทำการบ้าน

ประโยคนี้แปลงมาจากประโยคโครงสร้างลึกที่มีประโยคซ้อนกัน 3 ชั้น คือ ประโยคแรกมี ถูก นักเรียน (O) ประโยคที่ 2 ประโยคที่ 2 มี ให้ ครู (A) ประโยคที่ 3 ประโยคที่ 3 มี ทำการบ้าน (O) นักเรียน (A) ประโยคที่ 3 จะต้องมีนามวลีที่แสดง Agentive case เป็นตัวเดียวกับนามวลีซึ่งแสดง Objective case ในประโยคที่ 1 จากประโยคโครงสร้างลึก นักเรียนถูกครูให้ทำการบ้าน จะมีการลบนามวลีที่ซ้ำออกเป็น นักเรียนถูกครูให้ทำการบ้าน และอาจมีการลบครูซึ่งแสดง Agentive case ออกเป็น นักเรียนถูกให้ทำการบ้าน ก็ได้

ค. แบบที่ปราศจากคำกริยากรรมมาจากที่ชัดเจนในโครงสร้างผิว

ประโยคเช่นนี้หน่วยประธานจะเป็น Objective มีคำกริยาวิเศษณ์ (adverb) ปรากฏหลังคำกริยา และไม่มีถูกปรากฏหน้าคำกริยา เช่น

ชาวกินอรอย

ประโยคนี้แปลงมาจากประโยคโครงสร้างลึกที่มีสองประโยคเชื่อมกันด้วย และ ซึ่งได้แก่ เขา(A)กินข้าว(O) และ เขา(A)กินอรอย จะมีการลบนามวลีที่ซ้ำและคำว่า และ ออก จึงได้ประโยคว่า เขากินข้าวอรอย แล้วแปลงให้เป็นประโยคที่มีถูกคือ เขาถูกเขากินอรอย ต่อไปจะมีการลบหน่วยต่าง ๆ ออกจนได้ประโยคถูกไวยากรณ์ว่า ชาวกินอรอย สำหรับคำกริยาในประโยคแบบนี้มีข้อจำกัดว่าจะต้องเป็นคำกริยากรุ่มเดียวกับ กิน ดื่ม ซื้อ ขาย ใส่ สร้าง ซึ่งเป็นคำกริยากรุ่มที่ต้องปรากฏกับ Agentive หรือ Agentive กับ Objective หรือ Agentive, Objective กับ Instrumental¹ หรือ Objective กับประโยค (S) กรอบการกของกริยากรุ่มนี้คือ +[_A(O) (I) (S)]

¹ I (Instrumental case) หมายถึงการกของพลังหรือวัตถุซึ่งเป็นตัวทำให้เกิดการกระทำหรือสภาพ

ง. แบบที่มีเครื่องหมายการกของ Agentive ปรากฏในโครงสร้างผิว

ประโยคเช่นนี้หน่วยประธานจะเป็น Objective มีคำบุพบท "โดย" ปรากฏหน้า
นามวลีที่เป็น Agentive เช่น

หนังสือเล่มนี้เขียนโดยนาย ก.

ประโยคนี้แปลงมาจากประโยคโครงสร้างลึกที่มีประโยคหนึ่งแทรกอยู่ในอีกประโยคหนึ่ง
คือ ประโยคที่ 1 จะมี ถูก หนังสือเล่มนี้(O) ประโยคที่ 2 ประโยคที่ 2 มีเขียน หนังสือ(O)
โดยนาย ก. (A) จะมีการลบนามวลีในประโยคที่ 2 ซึ่งซ้ำกับนามวลีในประโยคที่ 1 ออก
เมื่อได้ประโยคว่า หนังสือเล่มนี้ถูกเขียนโดยนาย ก. แล้ว จะมีการลบถูกออก แต่โดยซึ่งเป็น
เครื่องหมายการก (case marker) ของ Agentive ยังคงอยู่ จึงได้ประโยคว่า
หนังสือเล่มนี้เขียนโดยนาย ก. คำกริยาที่ปรากฏในประโยคแบบนี้จะต้องเป็นคำกริยากลุ่มเดียวกับ
เขียน(กลอน) เขียน(วาด) แต่ง ฉาย(หนัง) และบรรยาย ซึ่งเป็นกริยากลุ่มที่ต้องปรากฏกับ
Agentive กับ Objective หรือ Objective กับประโยค(S) กรอบการกของคำกริยา
กลุ่มนี้คือ + [A O (S)]

2.1.4 พงษ์ศรี เลชะวัณณะ (ไวยากรณ์การก)

พงษ์ศรี เลชะวัณณะ¹ ได้กล่าวถึง "หน่วยสร้างถูก" ("Thùuk" construction)
ซึ่งไม่ถือว่าเป็น "หน่วยสร้างกรรมวาจกในภาษาไทย" ว่าเป็นประโยคที่หน่วยประธานเป็น
Experiential² มี "ถูก" เป็นกริยาและมีประโยคซึ่งมีบทบาทเป็น Objective แทรกอยู่
ในประโยคนี้ เช่น

¹Pongsri Lekawatana, "Verb Phrases in Thai : A Study in Deep-Case Relationships," (Ph.D. dissertation, University of Michigan, 1970), pp.127-139.

²Experiential case หมายถึงการกของคำนามที่เป็นคนหรือสัตว์ผู้มีประสบการณ์หรือ
ได้รับความกระทบกระเทือนทางจิตใจจากการกระทำหรือสภาพ (ดู Pongsri Lekawatana,
"Verb Phrases ...," p.122)

ดูคาถูกพบเปิดจดหมาย

ประโยคนี้ดูคาเป็น Experiencia ถูกเป็นกริยาของดูคา พอ(A)เปิดจดหมาย(O) เป็น Objective ประโยคเช่นนี้มีข้อจำกัดเพียงว่าคำกริยาในประโยคที่มีบทบาทเป็น Objective นั้น จะต้องเป็นคำกริยาที่แสดงการกระทำ (activity verb) เท่านั้น

2.1.5 จินดา งามสุทธิ

จินดา งามสุทธิ ได้กล่าวถึง "ประโยคกรรม" ไว้ว่าเป็นประโยคที่หน่วยประธานเป็นผู้ถูกกระทำ¹ ได้แบ่ง "ประโยคกรรม" ออกเป็น 6 แบบ ดังนี้

ก. ประโยคที่มี "ถูก" หรือ "โดน"

ประโยคเช่นนี้จะมีผู้นำหน้าคำกริยาแท้ และผู้กระทำอาจปรากฏแทรกระหว่างถูกกับคำกริยาเช่น เด็กถูกครูตี บางครั้งจะมีพบทวลีบอกเครื่องมือปรากฏด้วยเช่น เด็กถูกครูตีด้วยหนังสือ แต่ถ้าเครื่องมือนั้นมีลักษณะเป็นอาวุธก็จะสามารถทำหน้าที่คล้ายผู้กระทำและอาจปรากฏในตำแหน่งของผู้กระทำในประโยคถูกได้เช่น ปืนในเขาคูบป็นยิง สำหรับประโยค เขาคูบป็น นั้นถือว่าเป็นทำหน้าที่คล้ายคำกริยา

ข. ประโยคที่มี "ถูก" ปรากฏกับ "ทำให้"

ประโยคเช่นนี้จะประกอบด้วยประโยค 2 ประโยค ประโยคแรกจะเป็นประโยคกรรมมี "ถูก...ทำให้" เป็นหน่วยกริยา เช่น

¹ จินดา งามสุทธิ, ภาษาศาสตร์ภาษาไทย, (กาฬสินธุ์ : โรงพิมพ์จันทน์กัณฑ์การพิมพ์, 2522), หน้า 36-75.

1. ไพบูลย์ถูกสันติทำให้ฆ่าหมู
2. หมูถูกสันติทำให้ไพบูลย์ฆ่า

ตัวอย่างแรกประกอบด้วย 2 ประโยคคือ ไพบูลย์ถูกสันติทำให้ และ (ไพบูลย์)ฆ่าหมู ตัวอย่างที่ 2 ประกอบด้วย 2 ประโยค คือ หมูถูกสันติทำให้ และ (หมู)ถูกไพบูลย์ฆ่า

ค. ประโยคกรรมของคณานุประโยค

ประโยคแบบนี้มีคำกริยาปรากฏ 2 คำ คำหนึ่งปรากฏในคณานุประโยค เช่น

หนังสือเขียนสนุก

เป็นประโยคที่มาจากประโยคโครงสร้างลึกลับนี้

หนังสือที่เขียนโดยคนบางคนสนุก

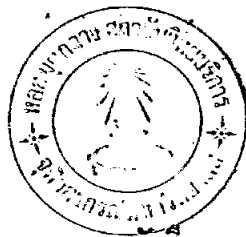
คณานุประโยคที่เขียนโดยคนบางคน นี้จะผ่านการละหน่วยต่าง ๆ จนเหลือแต่เขียนคำเดียว

ง. ประโยคกรรมที่มี "โดย" + นามวลี

ประโยคเช่น หนังสือเล่มนี้เขียนโดยสันติ เป็นประโยคที่คำกริยาจะต้องมีความหมายในทางสร้างหรือทำขึ้น ที่สำคัญคือหน่วยประธานจะต้องมีคำขยายเพื่อแสดงถึงการชี้เฉพาะเจาะจง คำขยายอาจเป็นคำวิเศษณ์ นาม โน่น หรือคณานุประโยคก็ได้เช่น ที่ผมชอบ ใน รายการที่ผมชอบจัดโดยซินคล

จ. ประโยคกรรมที่มีคำว่า "ได้รับ"

ประโยคกรรมเช่น เขาได้รับเชิญไปงานเลี้ยง มี ได้รับ ปรากฏหน้าคำกริยาแท้ ประโยคแบบนี้ผู้กระทำไม่สามารถปรากฏระหว่างคำว่า ได้รับ กับคำกริยาได้เลย เช่น *ฉันได้รับเขาเชิญไปงานเลี้ยง

ฉ. ประโยคกรรมที่มีกรรมกริยา

ประโยคที่มีกรรมกริยา เช่น ข้าม แตก หนังสือ ขาด ปากกา หาย ล้วนเป็นประโยคกรรมทั้งสิ้น แตก ขาด หาย ในประโยคทั้ง 3 นี้คล้ายกับกรรมกริยาเพราะจากประโยคดูเหมือนไม่มีกรรม แต่ถาพิจารณาความหมายแล้วจะเห็นว่า ข้าม หนังสือ และ ปากกา ล้วนเป็นผู้ถูกกระทำทั้งสิ้น ต้องมีผู้กระทำกริยาเหล่านี้แต่ประโยคทั้ง 3 ไม่ได้ระบุผู้กระทำ

สรุปได้ว่าประโยคที่มีกริยาเป็นการกระทำแทนหน่วยประธานไม่ใช่ผู้กระทำหรือผู้ออกให้เกิดการกระทำซึ่งมีผู้กล่าวถึงไว้ได้แก่

1. ประโยคกรรมของพระยาอุปกิตศิลปสาร และจินดา งามสุทธิ
2. หน่วยสร้างกรรมวาจก ของ อุดม วโรตมสิขชิตต์ และ กัญญา สีนขวานนท์
3. หน่วยสร้าง "ถูก" ของพงษ์ศรี เลชะวันนะ
4. ประโยคการิตของ พระยาอุปกิตศิลปสาร

ประโยคกรรม หน่วยสร้างกรรมวาจก และหน่วยสร้าง"ถูก" จะมีผู้ถูกกระทำ หรือกรรมการก (พระยาอุปกิตศิลปสาร) หรือ Objective case (กัญญา สีนขวานนท์) หรือ Experiential case (พงษ์ศรี เลชะวันนะ) เป็นหน่วยประธาน เช่น เขา ใน

เขาถูกพอก

ส่วนประโยคการิตจะมีผู้รับใช้ (การิตการก) เป็นหน่วยประธาน เช่น เขา ใน

เขาถูกครูให้อ่านหนังสือ

เมื่อพิจารณาการปรากฏของคำในประโยค กล่าวได้ว่ามีผู้วิเคราะห์ประโยค 5 แบบ ดังนี้

1. ประโยคที่มี "ถูก" หรือ "โดน" เช่น

1. เขาโดนพอก
2. เขาถูกครูให้อ่านหนังสือ

2. ประโยคที่มี "โดย" เช่น หนังสือเล่มนี้เขียนโดยนาย ก.
3. ประโยคที่ไม่มี "ถูก" หรือ "โดน" หรือ "โดย" เช่น
 1. วัคซีนสร้างแต่ครั้งไหน
 2. ชนนั้นกินดี
 3. หนังสือเล่มนี้อ่านสนุก
4. ประโยคที่มีกริยากรรม เช่น ชามแตก
5. ประโยคที่มี "ได้รับ" เช่น เขาได้รับเชิญจากเธอ

สำหรับรูปประโยคแบบที่ 4 และ 5 นั้น จินดา งามสุทธิ เป็นผู้นำเสนอไว้

จึงกล่าวได้ว่าประโยคที่มีกริยาเป็นการกระทำแทนหน่วยประธานไม่ใช่ผู้กระทำหรือผู้ก่อให้เกิดการกระทำตามที่ผู้กล่าวไว้ ได้แก่ ประโยคที่มีหน่วยประธานเป็นผู้ถูกกระทำหรือผู้ถูกทำให้กระทำ(ผู้รับใช้) ซึ่งประโยคอาจมี "ถูก" นำหน้าคำกริยาหรือไม่ก็ได้ ประโยคที่ไม่มี "ถูก" ปรากฏอาจมี "โดย + ผู้กระทำ" ปรากฏหรือไม่ก็ได้

2.2 ข้อคิดเห็นจากการศึกษางานของผู้ศึกษาไวยากรณ์ในข้อ 2.1

จากการศึกษางานของผู้ศึกษาไวยากรณ์ดังกล่าวแล้วได้พบว่า

- ก. ผู้ศึกษาไวยากรณ์หลายคนไม่ได้มุ่งศึกษาประโยคกรรม ประโยคการิต หน่วยสร้างกรรม วาจก หรือหน่วยสร้าง "ถูก" โดยเฉพาะ แต่จะกล่าวถึงไว้ในฐานะที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อที่มุ่งศึกษาเท่านั้น ค้วยเหตุนี้จึงไม่อาจให้คำอธิบายประโยคลักษณะนี้อย่างกว้างขวางได้
- ข. ผู้ศึกษาไวยากรณ์หลายคนได้จัดให้ประโยคที่มีคำกริยาแสดงการกระทำ แทนหน่วยประธานเป็นผู้ถูกกระทำ และผู้ถูกทำให้กระทำกริยา เป็นประโยคประเภทที่เรียกว่าประโยคกรรม ประโยคการิต หรือหน่วยสร้างกรรมวาจก แต่ไม่ได้จัดให้ประโยคที่หน่วยประธานมีบทบาทตั้งตัวอย่างค่อไปนี้เป็นประโยคประเภทใดโดยเฉพาะ

1. เขาถูง้องขโมยเงิน
2. ปากกานี้เขียนดี
3. เตียงแบบนี้อนสบาย

ประโยคที่ 1 หน่วยประธานเป็นผู้สูญเสียผลประโยชน์อันเนื่องมาจากการขโมย ประโยคที่ 2 หน่วยประธานเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเขียน และประโยคที่ 3 หน่วยประธานเป็นสถานที่ในการนอน

ค. ผู้ศึกษาไวยากรณ์ทุกท่านที่กล่าวในข้อ 2.1 มีเพียงท่านเดียวที่กล่าวถึงประโยคกรรมประเภท "อกรรมกริยา" นั่นคือ จินดา งามสุทธิ แต่อาจเนื่องจากการนำเสนอในรูปของบทความ จึงทำให้บางครั้งการอธิบายน้อยไป เช่น ประโยคกรรมประเภท "อกรรมกริยา" ได้อธิบายว่า คำกริยาตกในประโยคขามตกนี้ ใกล้เคียงกับอกรรมกริยาเพราะจากประโยคดูเหมือนไม่มีกรรม แต่ถาพิจารณาคำความหมายแล้วขามเป็นผู้ถูกกระทำ ต้องมีผู้กระทำกริยานี้ แต่ประโยคมิได้ระบุผู้กระทำ¹

หากเรามุ่งศึกษาประโยครับซึ่งได้แก่ประโยคที่หน่วยประธานมีบทบาทอื่นที่ไม่ใช่ผู้กระทำ หรือผู้ก่อให้เกิดการกระทำ เช่น

1. เขาถูกมาเตะ
2. เธอถูกทำให้ร้องไห้
3. ปากกานี้เขียนดี

006863

ก็จะเป็นการศึกษาที่ครอบคลุมทั้งประโยคที่หน่วยประธานมีบทบาทผู้ถูกกระทำ (เช่น เขาในตัวอย่างที่ 1) ประโยคที่หน่วยประธานมีบทบาทผู้ถูกทำให้กระทำ (เช่น เธอในตัวอย่างที่ 2) และประโยคที่หน่วยประธานไม่ได้มีบทบาทผู้ถูกกระทำหรือผู้ถูกทำให้กระทำ แต่มีบทบาทอื่นเช่นบทบาทเครื่องมือ (เช่น ปากกา ในตัวอย่างที่ 3) ฉะนั้นการศึกษาลักษณะของประโยครับจึงเป็นการศึกษาลักษณะประโยคที่กว้างขวางกว่าการศึกษาประโยคกรรม ประโยคกาวัด หน่วยสร้างกรรมวาจก หรือหน่วยสร้าง "ถูก"

¹ จินดา งามสุทธิ, ภาษาศาสตร์ภาษาไทย, หน้า 57.